

OVERZICHT WETGEVING BIJ AFZET EINDPRODUCTEN VAN MESTBE- EN VERWERKING

Oktober 2015

Deze publicatie kadert binnen het MIP3-project 'Nutricycle – groene kunstmest uit mest en digestaat'.

Auteurs: Céline Schollier, Emilie Snauwaert (beide VCM), met ondersteuning van Jason Van Driessche (DLV - Innova Energy),

Disclaimer

Het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking heeft de grootste zorg besteed aan de publicatie van deze brochure, maar kan in geen geval gehouden worden tot een resultaatsverbintenis of andere aansprakelijkheid mochten bepaalde vergissingen aan haar waakzaamheid ontsnapt zijn.

Deze brochure werd opgesteld op basis van een vrije vertaling van de van toepassing zijnde wetgeving. Ook werd de website van de Vlaamse Landmaatschappij veelvuldig geraadpleegd. Het vzwVCM kan in geen geval aansprakelijk gesteld worden voor eventuele gevolgen bij het toepassen van de voorschriften zoals ze in deze brochure zijn weergegeven.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt zonder de schriftelijke en uitdrukkelijke toestemming van het vzwVCM.

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
1 EUROPESE WETGEVING	7
1.1 VERORDENING (EG) 1013/2006	7
1.1.1 Export mestproducten	7
1.2 VERORDENING (EG) 1069/2009	10
1.2.1 Export van verwerkte mestproducten	10
1.2.2 Export van niet-verwerkte mest.....	14
1.2.3 Aandachtspunten bij de verordening (EG) 1069/2009	18
1.3 VERORDENING (EG) 2003/2003	18
2 FEDERALE WETGEVING	22
2.1 HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 28 januari 2013	22
2.1.1 Handel in verwerkte mestproducten	22
2.1.2 Handel in niet-verwerkte mest.....	26
3 GEWESTELIJKE WETGEVING	27
3.1 MESTSTOFFENDECREET.....	27
3.1.1 Handel in niet-verwerkte en verwerkte mestproducten	27
3.1.2 Afzet naar niet-cultuurgrond in Vlaanderen	29
3.2 VLAREMA.....	31
WETGEVING TOEGEPAST OP VLAAMSE MESTVERWERKINGSPRODUCTEN	35
Dunne fractie digestaat	35
Struviet	38
Ammoniumsulfaat.....	39
NK-concentraat	41
CONTACT	42
BIJLAGEN	43

INLEIDING

In deze brochure wordt een overzicht gemaakt van de verschillende wetgevingen waar bij afzet van eindproducten van mestbe- en verwerking aan moet worden voldaan.

Er wordt een onderscheid gemaakt of het eindproduct al dan niet 'verwerkt' (gehygiëniseerd) is en per afzetmarkt (binnen/buiten Vlaanderen). Daarnaast is telkens een onderscheid gemaakt in de eindproducten afkomstig van een verwerkingsinstallatie die enkel mest verwerkt en installaties die aan co-verwerking van mest en organisch-biologische afvalstoffen (OBA's) doen.

Volgens het Mestdecreet worden mestverwerking, mestbewerking en exporteren als volgt gedefinieerd:

- **mestverwerking:**
 - a) het exporteren van pluimvee-of paardenmest;
 - b) het behandelen van dierlijke mest of andere meststoffen, waarna de stikstof en de fosfor, die aanwezig is in de dierlijke mest of in de andere meststoffen, een van de volgende behandelingen ondergaat:
 - de stikstof wordt niet opgebracht op landbouwgrond in het Vlaamse Gewest, behalve in tuinen, parken en plantsoenen;
 - de stikstof wordt behandeld tot stikstofgas;
 - de stikstof wordt behandeld tot kunstmest.
 - c) het exporteren van andere dierlijke mest dan pluimveemest of paardenmest, op basis van een expliciete en voorafgaande toestemming van de bevoegde autoriteit van het land of de regio van bestemming.
- **mestbewerking:** het behandelen van dierlijke mest of andere meststoffen, waarna de nutriënten vervat in de dierlijke mest of andere meststoffen op Vlaamse landbouwgrond worden opgebracht.
- **exporteren:** dierlijke mest of andere meststoffen vervoeren naar een bestemming buiten het Vlaamse Gewest.

De afzet naar parken, plantsoenen en particuliere tuinen (niet-cultuurgrond) wordt binnen Vlaanderen dus aanzien als mestverwerking, en wordt daarom ook opgenomen in deze brochure.

Op de eindproducten van mestbe- en verwerking zijn zowel op Europees, federaal en regionaal vlak verschillende regelgevingen van toepassing. Op Europees vlak gelden de **Verordening (EG) 1069/2009**, **Verordening (EG) 2003/2003** en de **Verordening (EG) 1013/2006**. Op federaal niveau is het **Koninklijk Besluit van 28/01/2013 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten** van kracht, terwijl op regionaal vlak het **Meststoffendecreet** en het **VLAREMA** van toepassing zijn.

In volgende tabel wordt een overzicht van de wetgeving gegeven die van toepassing is voor elk eindproduct. Telkens wordt tussen haakjes de bevoegde administratie weergegeven.

Tabel 1: Overzicht wetgeving bij afzet eindproducten van mestbe- en verwerking

	Export buiten Vlaanderen (a)			Afzet binnen Vlaanderen	
				Naar landbouwgrond/niet-cultuurgrond	
	Verwerkt		Niet-verwerkt	Verwerkt	Niet-verwerkt
	Zuiver dierlijke mest	Eindproducten uit coverwerking mest en OBA's			
Verordening 1069/2009 (Europees)	X (Mestbank/FAVV)	X (Mestbank)	X (Mestbank)		
Verordening 1013/2006 (Europees)	X (Mestbank) (b)	X (Mestbank) (b) (c)	X (Mestbank) (b)		
KB 28/01/2013 (Federaal)				X (FOD/FAVV)	X (FOD/FAVV)
VLAREMA (Gewestelijk)				X (d) (OVAM)	X (d) (OVAM)
Meststoffendecreet (Gewestelijk)	X (Mestbank)	X (Mestbank)	X (Mestbank)	X (Mestbank)	X (Mestbank)

- a) Enkel van toepassing binnen de EU.
- b) Voor de export van mest die aan de erkenningseisen van de Verordening (EG) 1069/2009 voldoet, is de Verordening (EG) 1013/2006 niet van toepassing. Niettegenstaande eist Frankrijk wel de toepassing van deze verordening voor mest die niet aan de NF U-normen voldoet.
- c) De Duitse deelstaat Niedersachsen past voor de export van gehygiëniseerde meststoffen met OBA's als enige wél de Verordening (EG) 1013/2006 toe.
- d) Bij eindproducten van co-verwerking.

Zowel in Tabel 1 als verder in deze brochure wordt enkel de wetgeving besproken voor gebruik en handel/export binnen de EU.

Voor **export buiten de EU** kunnen, afhankelijk van het land van bestemming (dat het eindproduct al of niet als een afvalstof beschouwt), bijkomende eisen aan het product worden gesteld of zijn er bepaalde procedures niet meer van toepassing. Het is dus belangrijk vooraf goed te informeren bij het land van bestemming of de export is toegestaan en of er een certificaat wordt geëist door de bevoegde overheid van het invoerende derde land. Er kan immers worden geëist dat het FAVV garandeert dat producten uitgevoerd vanuit België aan bepaalde sanitaire, fytosanitaire eisen, voedsel- en/of voederveiligheids-eisen voldoen. Deze garantie wordt afgeleverd onder de vorm van een certificaat.

CONTACT

Voor meer informatie kunt u terecht bij het Ilse Van Nerum, FAVV, tel.: 02 211 84 63 <http://www.favv.be/exportderdelanden/>, of bij de PCE van uw Provincie.

1 EUROPESE WETGEVING

1.1 VERORDENING (EG) 1013/2006

Een afvalstof is 'elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen' (gedefinieerd in artikel 1 van de Richtlijn 2006/12/EG).

De regels voor de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen zijn vastgesteld in de Europese Verordening (EG) 1013/2006 (beter gekend als de **EVOA-reglementering**).

1.1.1 Export mestproducten

De export van niet-verwerkte mest en verwerkte mestproducten van en naar andere Europese lidstaten is geregeld in de Europese Verordening (EG) 1069/2009. Voor de export van mest die aan de erkenningseisen van de Verordening (EG) 1069/2009 voldoet, is de Verordening (EG) 1013/2006 niet van toepassing. Niettegenstaande eist Frankrijk wel de toepassing van deze verordening voor mest die niet aan de NF U-normen voldoet. Ook de Duitse deelstaat Niedersachsen past voor de export van gehygiëniseerde meststoffen met OBA's als enige wél de Verordening (EG) 1013/2006 toe.

Procedure

Eén van de betrokkenen bij het vervoer moet optreden als initiatiefnemer. Gewoonlijk is dit de mestvoerder, maar het kan evenzeer de producent zijn. In de terminologie van de Verordening (EG) 1013/2006 wordt de initiatiefnemer "de kennisgever" genoemd.

Alvorens een aanvraag in te dienen, moet de kennisgever met de ontvanger een **contract** opmaken waarin het volgende aangegeven wordt:

- aard en hoeveelheid van over te brengen dierlijke mest;
- dat de kennisgever verplicht is de afvalstoffen op eigen kosten terug te nemen als de overbrenging niet voltooid is zoals voorzien of in strijd met de Verordening (EG) 1013/2006 is verricht;
- dat de ontvanger verplicht is kennis te geven aan de Mestbank ingeval de mest verder wordt overgebracht naar een ander land;
- dat de ontvanger verplicht is zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 30 dagen na de nuttige toepassing, aan de kennisgever een verklaring te verstrekken dat de mest op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze een nuttige toepassing heeft gekregen.

In bijlage 1 vindt u een type contract (Franstalige versie).

Voor het grensoverschrijdend transport moet een aanvraag ingediend worden. De aanvraag dient te gebeuren door middel van een "begeleidend document". Dit document bestaat uit twee delen: "het **kennisgevingsformulier**" en "het **vervoersdocument**" (voorbeelddocumenten in respectievelijk bijlage 2 en 3). Het begeleidend document moet aangevraagd worden bij de afdeling Mestbank van de Vlaamse Landmaatschappij. Ter dekking van de administratieve kosten verbonden aan de behandeling van de dossiers dient een bedrag van 11,34 € inclusief verzendingskosten en exclusief bankkosten per begeleidend document te worden betaald op rekeningnummer BE45 3751 1172 5689 van de "Vlaamse Landmaatschappij; Gulden-Vlieslaan 72, 1060 Brussel" met de vermelding "formulieren EVOA". Per afzonderlijke ontvanger dient een afzonderlijke kennisgeving gedaan te worden.

Zodra de Mestbank het vereiste bedrag heeft ontvangen, verzendt zij het begeleidende document naar de kennisgever.

De kennisgever stuurt 2 exemplaren van het volledige dossier naar de Mestbank (waaronder het kennisgevingsformulier geheel ingevuld + vervoersdocument gedeeltelijk ingevuld en het contract). Daarvan is één exemplaar bestemd voor de buitenlandse autoriteiten en één exemplaar voor de Mestbank.

De Mestbank registreert de formulieren en stuurt de dossiers verder naar de bevoegde autoriteiten van het land van bestemming. Indien gewenst kan de kennisgever de goedgekeurde formulieren op de Mestbank afhalen en ze zelf bij de bevoegde autoriteiten in het land van bestemming overhandigen.

Na ongeveer één week dient de kennisgever een ontvangstbevestiging te ontvangen van de bevoegde autoriteiten van bestemming.

De kennisgever dient binnen de dertig dagen na versturing van de ontvangstbevestiging een antwoord te krijgen op zijn aanvraag van de autoriteiten van bestemming.

Bij goedkeuring moet de kennisgever het vervoer minstens drie werkdagen vooraf melden aan de Mestbank én aan de bevoegde autoriteit van bestemming.

Tijdens het transport moet het vervulde vervoersdocument samen met het goedgekeurde kennisgevingsformulier - of een kopie ervan - aanwezig zijn in het transportmiddel.

Nadat het mesttransport heeft plaatsgevonden, volgt een **namelding**. De ontvanger maakt drie kopieën van het volledig ingevulde vervoersdocument. Hij bewaart het originele exemplaar en zendt binnen de drie dagen na ontvangst van de mest, een afschrift ervan naar de Mestbank te Brussel én naar de bevoegde autoriteit van bestemming (adres: zie onderaan op kennisgevingsdocument), ter bevestiging van de ontvangst. Hij bezorgt tevens een afschrift ervan aan de kennisgever.

Een andere manier om mest af te zetten in Frankrijk, zonder te moeten voldoen aan de Verordening (EG) 1013/2006 is mogelijk indien voldaan wordt aan de NF U-normering. Dan kan het transport voor dierlijke mest die voldoet aan de NF U-normering doorgaan, mits gebruik van de mestafzetdocumenten van de Mestbank, in combinatie met een goedgekeurd formulier 'aanvraag om dierlijke mest uit te voeren' (Bijlage 4).

Meer info zie de VCM-brochures “Exportregelgeving mestproducten voor de Duitse afzetmarkt” en “Exportregelgeving mestproducten voor de Franse afzetmarkt”.

CONTACT

Voor meer informatie kunt u terecht bij de heer Johan Standaert, VLM - Mestbank, tel.: 02 543 73 57, johan.standaert@vlm.be.

1.2 VERORDENING (EG) 1069/2009

De Verordening (EG) 1069/2009, met uitvoeringsverordening (EG) 142/2011, stelt de gezondheid voorschriften vast inzake niet voor menselijke consumptie bestemde **dierlijke bijproducten**. De Verordening (EG) 1069/2009 is van toepassing in alle lidstaten van de Europese Unie.

De Verordening stelt veterinaire en volksgezondheidsvoorschriften vast voor het verzamelen, vervoeren, opslaan, hanteren, verwerken en gebruiken of verwijderen van dierlijke bijproducten, om te voorkomen dat deze producten een risico voor de gezondheid van mens of dier vormen.

Bedrijven die bovenstaande activiteiten uitvoeren, dienen over een door de overheid uitgereikte erkenning te beschikken, welke pas kan worden verleend indien aan alle gestelde eisen is voldaan.

De Verordening bevat eveneens voorschriften voor het in de handel brengen en, in bepaalde specifieke gevallen, de export en doorvoer van dierlijke bijproducten en afgeleide producten.

De dierlijke bijproducten waarop de Verordening van toepassing is, worden onderverdeeld in drie categorieën en dit op basis van mogelijke sanitaire risico's. Mest of materiaal dat mest bevat, is conform deze Verordening ingedeeld als '**categorie 2-materiaal**'.

1.2.1 Export van verwerkte mestproducten

De Verordening (EG) 1069/2009 legt voor het in de handel brengen van **verwerkte mest en afgeleide producten uit verwerkte mest** volgende voorwaarden op (Verordening (EG) 142/2011 Bijlage XI, Hoofdstuk I, afdeling 2)

- de producten moeten afkomstig zijn uit een inrichting die erkend is door de bevoegde autoriteit, de Mestbank (zie 1.2.1.1);
- de producten moeten een warmtebehandeling hebben ondergaan van 70°C gedurende minimaal 1 uur of een daaraan gelijkwaardige behandeling (**hygiënisatie**). Een gelijkwaardige behandeling kan door de bevoegde autoriteit (Mestbank) toegestaan worden als de aanvrager bewijst dat de procesparameters ervoor zorgen dat de biologische risico's tot een minimum worden beperkt. Het alternatieve proces moet daarom gevalideerd worden waarbij onderzocht wordt in hoeverre onder thermofiele omstandigheden tijdens het proces al hygiënisatie van het materiaal optreedt. Deze validatie moet erkend worden door de Mestbank;
- de producten moeten vrij zijn van Salmonella (afwezig in 25 gram eindproduct) en nagenoeg vrij van Enterobacteriaceae (volgens meting van het aëroob kiemgetal: <1.000 kolonievormende eenheden/gram eindproduct);

- De producten moeten zo opgeslagen worden dat verontreiniging of secundaire besmetting en vochtigheid na behandeling tot een minimum worden beperkt. Daarom moeten verwerkte mest en verwerkte producten uit mest:
 - i) opgeslagen worden in goed afgesloten en geïsoleerde silo's of adequate opslagloodsen, of
 - ii) opgeslagen worden in deugdelijk gesloten verpakkingen zoals plastic zakken of bigbags.

De Verordening bepaalt dat voor het in de handel brengen van verwerkte mest en verwerkte producten uit mest deze moeten voldoen aan bepaalde normen (Bijlage XI Hoofdstuk I - Afdeling 2 - d):

Normen

Representatieve monsters van de mest, die tijdens of onmiddellijk na de verwerking in het bedrijf worden genomen om het proces te bewaken, moeten aan volgende normen voldoen:

Escherichia coli: $n = 5, c = 5, m = 0, M = 1000$ in 1 g;

of

Enterococcaceae: $n = 5, c = 5, m = 0, M = 1000$ in 1g;

en

representatieve monsters van de mest, die tijdens de opslag bij het technisch, biogas- of compost-productiebedrijf of bij de uitslag van die producten uit de betrokken bedrijven worden genomen, moeten aan volgende normen voldoen:

Salmonella: geen in 25 g: $n = 5, c = 0, m = 0, M = 0$

waarbij

n = aantal te testen monsters;

m = drempelwaarde voor het aantal bacteriën; het resultaat wordt als bevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in geen enkel monster groter dan m is;

M = maximumwaarde voor het aantal bacteriën, het resultaat wordt als onbevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in één of meer monsters gelijk is aan of hoger ligt dan M ; en

c = aantal monsters waarvoor de bacterietelling een resultaat tussen m en M te zien mag geven en waarbij het monster nog als aanvaardbaar wordt beschouwd als het resultaat van de bacterietelling voor de overige monsters niet hoger is dan m .

Verwerkte mest en verwerkte producten uit mest die niet aan deze normen voldoen, worden als niet-verwerkt beschouwd.

Voor compost of gistingsresiduen van de omzetting van dierlijke bijproducten of afgeleide producten in biogas bepaalt de Verordening dat deze moeten voldoen aan volgende normen (Bijlage V Hoofdstuk III - Afdeling 3 - b):

Normen

Representatieve monsters van de gistingsresiduen of de compost, die tijdens of onmiddellijk na de verwerking in het biogas- of compostproductiebedrijf worden genomen om het proces te bewaken, moeten aan volgende normen voldoen:

Escherichia coli: $n = 5$, $c = 1$, $m = 1000$, $M = 5000$ in 1 g;

of

Enterococcaceae: $n = 5$, $c = 1$, $m = 1000$, $M = 5000$ in 1 g;

en

representatieve monsters van de gistingsresiduen of de compost, die tijdens de opslag bij het biogas- of compostproductiebedrijf of bij de uitslag van die producten uit de betrokken bedrijven worden genomen, moeten aan volgende normen voldoen:

Salmonella: geen in 25 g: $n = 5$, $c = 0$, $m = 0$, $M = 0$

waarbij

n = aantal te testen monsters;

m = drempelwaarde voor het aantal bacteriën; het resultaat wordt als bevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in geen geval groter is dan m ;

M = maximumwaarde voor het aantal bacteriën, het resultaat wordt als onbevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in één of meer monsters gelijk is aan of hoger ligt dan M ; en

c = aantal monsters waarvoor de bacterietelling een resultaat tussen m en M te zien mag geven en waarbij het monster nog als aanvaardbaar wordt beschouwd als het resultaat van de bacterietelling voor de overige monsters niet hoger is dan m .

1.2.1.1 Erkennung van categorie 2-verwerkingsbedrijven

Een categorie 2-verwerkingsbedrijf (inname mest) moet in het bezit zijn van een **erkenning** van de bevoegde overheid, de **Mestbank**.

De Verordening (EG) 1069/2009 omvat zowel **vereisten** voor de **mestverwerkingsinstallatie** als voor de **eindproducten**:

- verwerkte mest en verwerkte producten uit mest mogen enkel worden verhandeld of geëxporteerd als ze afkomstig zijn van een erkende installatie;

- de eindproducten zijn onderworpen aan vereisten zoals een verplichte hygiëniseringsprocedure op minstens 70 °C gedurende minstens 1 uur, waarbij tijd-temperatuurregistratie en microbiële analyses van het eindproduct de hygiëniseringsprocedure helpen garanderen;
- een strikte scheiding tussen reine en onreine zone.

Bij de aanvraag voor erkenning van een mestverwerkingsinstallatie moet een dossier worden ingediend bij de Mestbank bestaande uit het formulier 'aanvraag van een erkenning in het kader van Verordening (EG) 1069/2009' en een ingevulde checklist met bijlagen. In die checklist staan de vereisten waaraan uw installatie moet voldoen om in aanmerking te komen voor erkenning. Afhankelijk van het type mestverwerkingsinstallatie bestaat er een checklist:

- 1) voor biogasinstallaties zonder pasteurisatie ('light'-erkenning)
- 2) voor biogasinstallaties met pasteurisatie
- 3) voor composteerinstallaties
- 4) voor bedrijven voor de vervaardiging van organische meststoffen en bodemverbeteraars
- 5) voor opslagbedrijf van afgeleide producten van mest met bestemming organische meststoffen (= bedrijven waar verwerkte mest wordt opgeslaan)
- 6) voor opslagbedrijf van onverwerkte mest (bv. biologie)

De checklists voor de aanvraag van een erkenning vindt u terug op de website van de VLM Mestbank (www.vlm.be > Mestbank > formulieren > mestverwerking > verordening dierlijke bijproducten). Daar vindt u ook een overzicht van de [erkende labo's](#) die microbiële analyses van mest uitvoeren (Doelgroepen > laboratoria en staalnemers > lijst erkende labo's).

Het verwerkingsbedrijf wordt door de Mestbank gecontroleerd. In het kader van een aanvraag tot erkenning of hernieuwing van erkenning wordt het bedrijf voorafgaandelijk verwittigd. In het kader van controle op de reeds afgeleverde erkenning wordt het bedrijf niet voorafgaandelijk verwittigd. Bij een controle worden alle voorwaarden van de erkenning gecontroleerd. Er wordt niet altijd een analysestaal genomen, maar dit kan gebeuren. Elk erkend bedrijf moet wel zelf 3-maandelijks een microbiologische analyse van het eindproduct laten uitvoeren. Zodra niet meer aan de erkenningseisen is voldaan, wordt de erkenning geschorst.

Erkenning van een biogasinstallatie zonder pasteurisatie

Als mest de enige grondstof van dierlijke oorsprong is die in een biogasinstallatie wordt verwerkt, kan de Mestbank (mits gunstig advies van OVAM over de andere producten dan mest) andere specifieke eisen toestaan in verband met de verplichte hygiëniseringsprocedure (geen warmtebehandeling op 70°C gedurende 1 uur). De eindproducten worden dan wel beschouwd als niet-verwerkte mest (in de betekenis van de Verordening (EG) 1069/2009: 'niet gehygiëniseerd'). Hierdoor kan dit digestaat niet op export

(buiten Vlaanderen). De Mestbank stelt specifieke eisen aan een biogasinstallatie zonder pasteurisatie (hygiëne-eisen; risicoanalyse en kritische controlepunten).

1.2.1.2 Grensoverschrijdend transport verwerkte mest

Dierlijke bijproducten moeten worden verzameld, vervoerd en geïdentificeerd volgens artikel 17 en de bijhorende bijlage VIII van de uitvoeringsverordening (EG) 142/2011.

Zo moeten de producten identificeerbaar zijn tijdens het vervoer en de verpakking, het recipiënt of het voertuig moet voorzien zijn van een etiket met vermelding van de categorie en in geval van mest het opschrift "mest". De lidstaten mogen systemen opzetten of voorschriften vaststellen voor de kleur-codering van verpakkingen en het merken van dierlijke bijproducten.

Het vervoer moet gebeuren in gesloten nieuwe verpakkingen of afgedekte lekvrije recipiënten of voertuigen. Voertuigen en recipiënten die opnieuw gebruikt kunnen worden moeten schoon worden gehouden. Dit wil zeggen dat ze bij gebruik schoon en droog moeten zijn en voor zover nodig na elk gebruik gereinigd, gespoeld en/of ontsmet moeten worden.

Tijdens het vervoer van dierlijke bijproducten moet een handelsdocument, of indien vereist een gezondheidscertificaat, aanwezig zijn. Op het handelsdocument staan een aantal gegevens, zoals de datum waarop het materiaal is opgehaald, de gegevens van de ontvanger en de gegevens van de vervoerder. Het handelsdocument moet in drievoud worden opgemaakt. Het origineel blijft bij de vracht tot de eindbestemming; de producent en de vervoerder bewaren ieder een afschrift. De documenten moeten minstens 2 jaar bewaard worden.

Op 29 juli 2011 werd een wijzing doorgevoerd aan de Verordening (EG) 142/2011 (Verordening (EG) 749/2011) waardoor transporten van verwerkte mest niet langer gemeld moeten worden bij het internetloket **TRACES** (Trade control and expert system, website: <https://sanco.ec.europa.eu/traces/>). Voor transport van onverwerkte mest blijft aanmelding in TRACES verplicht (zie 1.2.2.1.).

1.2.2 Export van niet-verwerkte mest

Niet-verwerkte dierlijke mest kan geëxporteerd worden naar een 1069-erkende verwerker of naar landbouwgrond, mits een invoertoestemming van het land van bestemming (zie bijlage 5) .

Naar Frankrijk is het zo dat op vandaag enkel ruwe pluimvee- en paardenmest rechtstreeks naar landbouwgrond wordt afgezet. Daarbij zijn enkel expordossiers met 1 aanbieder van pluimvee- of paardenmest (in Vlaanderen) en 1 afnemer van deze mest (in Frankrijk) toegestaan (van stal naar grond). Mestexport vanuit verzamelpunten van mest in Vlaanderen wordt dus niet toegelaten.

Alle info over de exportregelgeving naar Frankrijk vindt u terug in de VCM-brochure: 'Exportregelgeving mestproducten voor de Franse afzetmarkt'.

Bij het handelsverkeer van **niet-verwerkte pluimveemest** moet het transport vergezeld zijn van een **gezondheidscertificaat**. De niet-verwerkte pluimveemest moet daarbij afkomstig zijn uit een gebied

waarvoor geen beperkingen gelden in verband met de ziekte van Newcastle of aviaire influenza. Bovendien mag niet-verwerkte pluimveemest, afkomstig van tegen de ziekte van Newcastle ingeënte koppels, niet worden verzonden naar een gebied erkend als gebied waar niet tegen de ziekte van Newcastle wordt ingeënt.

Voor de aanvraag van een gezondheidscertificaat (formulier zie bijlage 6) dient contact genomen te worden met de Provinciale Controle-eenheden van het FAVV. De contactgegevens van de betrokken PCE zijn terug te vinden op de website van het FAVV: <http://www.favv-afsc.fgov.be/pce/>.

De Provinciale Controle-eenheden dienen hiervoor ten minste twee werkdagen vooraf gecontacteerd te worden met de vraag een certificerend ambtenaar in te schakelen. Een gezondheidscertificaat wordt pas afgeleverd indien het FAVV beschikt over een toelating van de lidstaat van bestemming, zoals vereist volgens de Verordening (EG) 1069/2009

Bij het handelsverkeer van **niet-verwerkte mest van paardachtigen** volstaat een **handelsdocument**. De onverwerkte paardenmest mag niet afkomstig zijn van een bedrijf waarvoor veterinaire rechtelijke beperkingen gelden in verband met kwade droes, vesiculaire stomatitis, miltvuur of rabiës.

Handel tussen lidstaten van niet-verwerkte mest van andere soorten dan pluimvee en paardachtigen is op vandaag enkel mogelijk in volgende gevallen:

Grensboerregeling

Handelsverkeer in niet-verwerkte mest van andere soorten dan pluimvee en paardachtigen is toegelaten indien de mest afkomstig is uit een gebied of bedrijf waarvoor geen beperkingen gelden in verband met een ernstige overdraagbare ziekte en bestemd is om onder controle van de bevoegde autoriteit te worden uitgereden op grond van hetzelfde bedrijf, gelegen aan weerszijden van de grens tussen twee lidstaten.

De Europese regelgeving die bepaalt dat exploitanten van een veeteeltbedrijf op de grens van twee lidstaten op eenvoudige wijze hun eigen gronden kunnen bemesten met eigen mest, geldt enkel indien de lidstaten in kwestie passende voorwaarden hebben opgelegd om eventuele sanitaire risico's te beheersen.

Tussen Vlaanderen en Nederland werd een grensboerregeling uitgewerkt, die in 2012 van kracht ging. Tussen Vlaanderen en Frankrijk en Vlaanderen en Wallonië bestaat geen bilaterale overeenkomst voor grensboeren.

➤ Vlaamse grensboeren met gronden in Nederland

Landbouwers met productie in Vlaanderen en gronden in Nederland of vice versa kunnen hun eigen gronden bemesten met eigen mest. Door een afspraak met de Nederlandse autoriteiten dienen deze producenten voor grensoverschrijdend transport van eigen mest naar eigen grond te voldoen aan beperkte administra-

tieve verplichtingen. Om de toelating tot dit transport te krijgen moet de landbouwer het formulier “**Aanvraag van de registratie als grensboer**” aangetekend verzenden naar de Mestbank in zijn provincie. De registratie als grensboer geldt voor een periode van minimum één en maximaal vijf kalenderjaren.

Met dat formulier geeft de landbouwer zijn akkoord dat de aangiftegegevens en de gegevens van de mesttransporten die in het kader van de grensboerregeling worden uitgevoerd door de Mestbank en de Nederlandse Dienst Regelingen zullen worden uitgewisseld.

Die gegevens zullen gebruikt worden voor de opvolging van uw registratie als grensboer, de opvolging van de transporten die in het kader van uw registratie als grensboer uitgevoerd worden en voor de controle op de veterinaire voorschriften.

Bij het formulier moet een kopie worden toegevoegd van uw Gecombineerde Op-gave zoals u die bij de Dienst Regelingen indient. Via de website www.drloket.nl kan u in 'MIJN DOSSIER' uw ingezonden documenten raadplegen en printen.

Als uw aanvraag volledig is, ontvangt u de beoordeling van uw aanvraag binnen 30 kalenderdagen nadat de Mestbank uw volledige aanvraag ontvangen heeft.

De goedgekeurde aanvraag moet tijdens het grensoverschrijdend transport aanwezig zijn in het voertuig. De landbouwer moet bij het transport ook rekening houden met de Nederlandse mestwetgeving.

Als u zelf geen erkende mestvoerder bent en het transport zelf wilt uitvoeren met eigen trekkend materiaal, moet u voor de grensoverschrijdende transporten van dierlijke mest binnen uw bedrijf geen beroep doen op een erkende mestvoerder. U moet dan zelf elk transport vóór aanvang melden op het Mest Transport Internet Loket (MTIL), waar u een grensboerdocument opmaakt. Dat grensboerdocument moet tijdens het transport aanwezig zijn in het voertuig.

Alle info zie website VLM (Thema's > Startpagina Mestbank > Bemesting > Transport > Grensboerregeling met Nederland)

De 1069/2009-vereisten (invoertoestemming, gezondheidscertificaat, TRACES) zijn hier dus niet meer van toepassing.

- Export voor verwerking

De bevoegde autoriteit mag via een specifieke goedkeuring (invoertoestemming) toestaan dat op haar grondgebied andere mest dan pluimvee- of paardenmest wordt binnengebracht die bestemd is om overeenkomstig deze Verordening in een door de bevoegde autoriteit erkend 1069/2009 installatie te worden behandeld met het oog op de vervaardiging van verwerkte

mest of verwerkte producten uit mest. De mest moet vergezeld zijn van een **gezondheidscertificaat**. Ook de invoertoestemming en de aanmelding in TRACES blijft vereist.

- Export naar landbouwgrond met bilateraal akkoord

Na instemming van de bevoegde autoriteiten van de lidstaat van herkomst en van de lidstaat van bestemming kan andere mest dan van pluimvee- of paardenmest worden binnengebracht om op landbouwgrond van derden te worden uitgereden. De bevoegde autoriteiten houden rekening met de herkomst van de mest, de bestemming van de mest en overwegingen in verband met de bescherming van de diergezondheid. De mest moet vergezeld zijn van een **gezondheidscertificaat**. Ook de invoertoestemming en de aanmelding in TRACES blijft vereist.

- Ruwe varkensmest naar Nederland

In 2010 heeft de VLM-Mestbank samen met het FAVV en de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) een werkwijze uitgewerkt om het transport van Vlaamse, ruwe varkensmest naar Nederlandse landbouwgronden van derden en vice versa, mogelijk te maken. Hiervoor dient een uitvoertoestemming verkregen te worden van het FAVV en een invoertoestemming van NVWA. De mest moet vergezeld zijn van een gezondheidscertificaat en een mestafzetdocument van de Mestbank.

1.2.2.1 Grensoverschrijdend transport van niet-verwerkte mest

Voor de export van niet-verwerkte dierlijke mest dient één van de betrokken partijen (aanbieder, afnemer of vervoerder) bij het Europees internetloket voor **TRACES** (Trade control and expert system: <https://webgate.ec.europa.eu/sanco/traces/>) **het transport op voorhand aan te melden**.

FAVV neemt de bevoegdheid voor aanmelding in TRACES van transport van onverwerkte mest op zich, behalve voor onverwerkte paardenmest. De Mestbank neemt de bevoegdheid van het FAVV over voor TRACES-meldingen voor paardenmest aangezien een handelsdocument volstaat bij het transport van paardenmest. De aanmelding in TRACES betekent dat de Mestbank/het FAVV de bevoegde autoriteit van bestemming op de hoogte brengt van alle verzonden zendingen nadat de betrokken partij de vracht heeft aangemeld in TRACES. De betrokken partij kan voor deze aanmelding uiteraard de nodige hulp bij FAVV/Mestbank vragen. De aankomst van de zending moet in TRACES worden gemeld door de bevoegde autoriteit in het land van bestemming.

Het nummer dat verkregen wordt via de TRACES-melding moet ingevuld worden op het handelsdocument.

Voor de melding in TRACES wordt het nummer van het mestafzetdocument gevraagd (zie 3.1). De melding in MTIL (Mest Transport Internet Locket) dient dus eerst te gebeuren. Daarom heeft de aanbieder, afnemer of voerder de plicht om op vraag van de Mestbank een lijst met de nummers van de mestafzetdocumenten met bijhorend handelsdocument of gezondheidscertificaat aan de Mestbank te bezorgen.

1.2.3 Aandachtspunten bij de verordening (EG) 1069/2009

Elk land van de EU kan, onafhankelijk van deze Verordening, **extra eisen** stellen zoals de NF U-regeling in Frankrijk (*meer info zie de VCM-brochure: 'Exportregelgeving mestproducten voor de Franse afzetmarkt'*) of de Düngemittelverordnung in Duitsland (*meer info zie de VCM-brochure: 'Exportregelgeving mestproducten voor de Duitse afzetmarkt'*).

Bij export naar **landen buiten de EU**, bepalen de derde landen in principe zelf welke eisen zij stellen. Producten afkomstig uit het handelsverkeer of ingevoerd uit derde landen, bestemd voor afzet in België, moeten aan dezelfde sanitaire kwaliteitseisen voldoen. Producten die niet beschikken over een veterinaire erkenning kunnen enkel uitgevoerd worden met akkoord en conform de eisen van de bevoegde autoriteiten van het land van bestemming.

1.3 VERORDENING (EG) 2003/2003

HUIDIGE 2003/2003/EG

De Europese Unie (EU) brengt alle regels inzake meststoffen in één tekst samen, met het oog op een uniforme toepassing van een aantal bijzonder technische bepalingen. Deze Europese Verordening 2003/2003/EG is slechts van toepassing op minerale meststoffen die zijn samengesteld uit één of meerdere nutriënten voor planten. Alle meststoffen opgenomen in bijlage I van de Verordening en die in overeenstemming zijn met de bepalingen, mogen EG-meststof genoemd worden. Deze bijlage is niet limitatief en kan worden aangevuld aan de hand van een aanvraag, vergezeld van een technisch dossier. Het is de Europese Commissie die oordeelt over de aanvraag.

Alle meststoffen met de aanduiding EG-meststoffen kunnen vrij verhandeld worden binnen Europa. Lidstaten kunnen niet beletten dat ze in de handel worden gebracht, tenzij zij menen dat de betrokken meststof risico's inhoudt voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu. In dat geval wordt het product tijdelijk uit de handel gehaald, totdat op Europees niveau is onderzocht of de risico's reëel zijn.

Wettelijke eisen

Erkenning als EG-meststof volgens de (EG) 2003/2003 is gebaseerd op een aantal criteria:

- voldoen aan een bestaande typeaanduiding uit de Verordening;
- voldoen aan de bijhorende minimale samenstellingseisen (bv. 3% N, 5% P₂O₅ en som minstens 15%, afhankelijk van het type);
- langs chemische weg verkregen;
- er mogen geen organische nutriënten van dierlijke of plantaardige oorsprong zijn toegevoegd.

De Verordening harmoniseert de regelgeving inzake etikettering en verpakking in de EU. Zo voorziet het een aantal verplichte vermeldingen op de verpakking en de etiketten van de meststoffen. Het gaat hierbij met name om de vermelding "EG-meststof", bijzonderheden inzake de beschrijving en hoeveelheden van de nutriënten en micronutriënten, gegevens over de producent, en de aanduiding dat het

gaat om een mengeling van meststoffen, indien van toepassing. Er worden ook facultatieve gegevens voorgesteld voor vermelding, zoals de specifieke aanwijzingen voor gebruik, opslag en behandeling van de meststof.

Specifieke bepalingen voor specifieke typen meststoffen

De Verordening voorziet gedetailleerde technische bepalingen inzake toepassingsgebied, aangifte, identificatie en verpakking voor vier typen meststoffen:

- anorganische meststoffen met primaire nutriënten: het gaat om de belangrijkste nutriënten die in zeer grote hoeveelheden worden geleverd voor de groei van planten, dat wil zeggen stikstof, fosfor en kalium;
- anorganische meststoffen met secundaire nutriënten: het gaat hier om calcium, magnesium, natrium en zwavel;
- anorganische meststoffen met micronutriënten: deze bevatten stoffen, die in geringere hoeveelheden worden gevraagd, zoals boor, kobalt, koper, ijzer, mangaan, enz.;
- meststoffen op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte: gezien de gevaarlijke aard van dit type meststof worden in de Verordening aanvullende voorschriften vastgesteld, zoals een detonatieproef, beschreven in bijlage III bij deze Verordening.

Controles

De lidstaten kunnen officiële controles uitvoeren om na te gaan of meststoffen met de aanduiding “EG-meststof” in overeenstemming zijn met de bepalingen van de Verordening. De controles worden uitgevoerd door laboratoria die in iedere lidstaat volgens een in de bijlage van de Verordening vastgestelde uniforme procedure worden aangewezen. De producenten moeten, met het oog op inspecties, voor alle “EG-meststoffen” en voor zolang deze op de markt zijn, de dossiers met betrekking tot hun oorsprong bewaren. De lidstaten stellen de sanctieregeling vast die van toepassing is bij schending van de bepalingen van de Verordening.

Nieuwe producten

Indien niet voldaan is aan een bestaande typeaanduiding en/of de minimale samenstellingseisen kan een aanvraag ingediend worden om deze in de lijst in de Verordening op te nemen (cfr. ontheffing in België). Hiervoor is onder andere volgende vereist:

- geschikte analysemethoden moeten nog ontwikkeld worden (in de 2003/2003/EG zijn vaste analysemethoden opgenomen om aan te tonen dat je aan de voorwaarden voldoet, als je een uitzondering vraagt op deze voorwaarden dan moet je ook de eventueel bijkomende vereiste analysemethoden en –resultaten aanleveren);
- dossiervorming;
- landbouwkundig onderzoek;
- chemische analyses;
- wetenschappelijke rapportage.

De totaal geraamde kostprijs is €100.000 en de aanvraag kan 2-4 jaar duren vooraleer de beslissing valt.

Inpassing eindproducten uit de mestverwerking in 2003/2003/EG

Bij de beoordeling van producten uit verschillende technieken voor mestverwerking voor toelating als EG-meststoffen zijn er enkele struikelblokken:

- ***minimale samenstellingseisen***

Het is van belang dat met de techniek een aanmerkelijke verhoging van de gehalten aan nutriënten wordt gerealiseerd, aangezien de nutriëntengehalten in mest in het algemeen minstens een factor 10 lager liggen dan de minimumgehalten die de Verordening stelt. Dit betekent dat mestverwerkingstechnieken die een concentratie van nutriënten beogen (indampen, scrubben, RO,...) het meeste perspectief bieden. De bereikte nutriëntengehalten van producten gegenereerd via deze technieken zijn veelal onvoldoende om op basis van de samenstelling in aanmerking te komen voor classificatie onder bestaande of nieuwe meststof. Een verdere opwerking (concentreren, bijmenging) is daarvoor noodzakelijk.

- ***wijze van productie***

Een erkenning als EG-meststof volgens de 2003/2003 is enkel mogelijk als het product langs 'chemische weg' is verkregen. Betrekkend op de Vlaamse mestverwerkingsproducten zou op dit moment enkel chemisch spuiwater aan dit criterium voldoen.

- ***herleidbaarheid tot dierlijke oorsprong, met name het organische stof gehalte***

Bij de anorganische enkelvoudige meststoffen met primaire nutriënten wordt niet gesproken over dierlijke/plantaardige nutriënten. De meststof moet wel via chemische weg verkregen worden. De bereidingswijze van de anorganische samengestelde meststoffen met primaire nutriënten schrijft voor dat het 'langs chemische weg of door menging verkregen product moet zijn dat geen organische nutriënten van dierlijke of plantaardige oorsprong **bevat**'.

Bij de anorganische vloeibare meststoffen wordt de bereidingswijze anders geformuleerd: 'langs chemische weg en door oplossing in water verkregen product, stabiel bij atmosferische druk; er mag geen organische nutriënten van plantaardige of dierlijk oorsprong worden **toegevoegd**'.

Dit laatste kan misschien een opening creëren omdat er gesproken wordt van 'toevoegen' en niet van 'bevatten'. De definitie van anorganische meststoffen luidt als volgt: 'Een meststof waarin de aangegeven nutriënten voorkomen in de vorm van mineralen die door winning of door fysische en/of chemische industriële processen zijn verkregen'. Deze definitie is voor interpretatie vatbaar. Verdere opwerking op grote schaal, zoals ultrafiltratie gevolgd door RO, zou ook aanzien kunnen worden als een fysisch industrieel proces.

REVISIE 2003/2003/EG

De huidige regelgeving beperkt zich tot de minerale meststoffen, waardoor de ontwikkeling van een markt voor organische meststoffen wordt gelimiteerd en gerecupereerde nutriënten van dierlijke of plantaardige oorsprong vaak niet mogen gebruikt worden als grondstof voor minerale meststoffen.

Andere meststoffen, bodemverbeteraars, substraten etc. vallen niet onder deze (EG) 2003/2003. Om deze reden is de Europese Commissie gestart met een herziening van de Verordening, waarbij de scope wordt uitgebreid met organische meststoffen, groeimedia, bodemverbeteraars en de zogenaamde “biostimulants”. Producten die zullen voldoen aan de nieuwe eisen van de verordening, zullen over heel Europa vrij verhandeld kunnen worden.

Eind 2014 werd een draft-versie van de gerevisieerde Verordening overhandigt aan het Europese Parlement, maar de revisie werd in 2015 opnieuw ‘on hold’ gezet. Momenteel zou verder gewerkt worden aan een finale draft tegen eind 2015.

2 FEDERALE WETGEVING

2.1 HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 28 januari 2013

2.1.1 Handel in verwerkte mestproducten

De handel in de eindproducten van de mestverwerking is gereguleerd op federaal niveau. Het Koninklijk Besluit van 28 januari 2013 (vervangt het oude KB van 7 januari 1998) regelt het wettelijk kader van de **handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten**.

Dit KB bepaalt dat het eindproduct moet voorkomen op de lijst in bijlage I van het besluit om te kunnen worden verhandeld in België. Deze lijst bevat een beschrijving van de normen waaraan het eindproduct moet voldoen. Indien het eindproduct niet op de lijst voorkomt, kan een ontheffing worden aangevraagd (overeenkomstig de bepalingen van artikel 5 van het besluit).

De Federale Overheidsdienst (FOD) Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, DG Dier, Plant, Voeding is bevoegd inzake dit KB voor het opleggen van de productnormen. Het FAVV (Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen) erkent de bedrijven van die bodemverbeterende middelen of meststoffen produceren en controleert de naleving van de productnormen zoals vermeld in bijlage I van het KB of zoals vermeld op de ontheffing.

Het besluit omvat vier delen:

- een reglementerende tekst;
- tabel met de toegelaten producten (bijlage I van het KB);
- lijst met de toegelaten organische bindingsvormen voor sporenelementen (bijlage II van het KB);
- gezondheidsvoorschriften geldig voor producten en bijproducten van dierlijke oorsprong die als meststoffen worden gebruikt (bijlage III van het KB).

Dit besluit is **niet** van toepassing op producten bestemd **voor export**, met uitzondering van meststoffen bestemd voor de uitvoer als **EG-MESTSTOF** (voorwaarden voor aanduiding als EG-meststof zie 1.3). Producten bestemd voor export moeten voldoen aan de landbouwkundige eisen gesteld door het land van bestemming en vallen buiten het toepassingsgebied van dit KB.

Dit besluit is tevens **niet** van toepassing op:

- producten in doorvoer en gedurende hun bereiding;
- natuurlijke voortbrengselen van de hoeve mits deze in hun natuurlijke staat worden verkocht.

Volgende producten worden door de FOD beschouwd als natuurlijke voortbrengselen van de hoeve:

- onbewerkte mest;
- fysisch gescheiden mest;

- met stallucht gedroogde mest.

Het is verboden producten die niet in de bijlage I van het KB voorkomen te verhandelen in België. Producten die mest bevatten of producten op basis van mest die niet opgenomen zijn in de bijlage I van het KB of om één of andere reden niet voldoen aan de beschrijving of de vereisten, kunnen worden toegelaten via een **ontheffingsaanvraag**.

2.1.1.1 Toegelaten producten

De tabel met de toegelaten producten (bijlage I van het KB) onderscheidt acht hoofdstukken:

- hoofdstuk I: meststoffen*;
- hoofdstuk II: meststoffen op basis van secundaire elementen*;
- hoofdstuk III: bodemverbeterende middelen;
- hoofdstuk IV: teeltsubstraten;
- hoofdstuk V: meststoffen die sporenelementen bevatten*;
- hoofdstuk VI: meststoffen voor de aanmaak van voedingsoplossingen voor hydrocultuur en substraatteelt;
- hoofdstuk VII: aanverwante waren;
- hoofdstuk VIII: zuiveringsslib.

De hoofdstukken aangeduid met een * maken een onderverdeling in meststoffen die als “EG-meststof” aangeduid mogen worden en in meststoffen die niet als “EG-meststof” aangeduid mogen worden.

In vier kolommen wordt het toegelaten product als volgt omschreven:

- kolom a: typeaanduiding;
- kolom b: beschrijving waaraan het product moet beantwoorden om onder de betreffende typeaanduiding verhandeld te mogen worden (gegevens betreffende de wijze van productie en de hoofdbestanddelen);
- kolom c: vereisten (minimale gehalten aan nutriënten, maximumgehalten aan verontreinigende stoffen, andere vereisten) waaraan het product moet voldoen;
- kolom d: hoofdzakelijke hoedanigheden die het product moet bezitten en waarvan de gehalten gewaarborgd moeten worden.

➤ Hoofdstuk I: MESTSTOFFEN

Samengestelde organisch-minerale meststoffen (hoofdstuk I, afdeling II, sectie 1, e.3):

- mogen niet als “EG-MESTSTOF” worden aangeduid;

- product dat verkregen is langs chemische weg of door menging van verschillende producten uit hoofdstuk 1 (met uitsluiting van enkele) van de tabel. In het product mogen eventueel producten van hoofdstuk II worden verwerkt;
- normen: de som van de gehalten aan N, P₂O₅ en K₂O moet samen ten minste 12% bedragen. Er zijn eveneens vereiste minima voor de gehalten aan N, P₂O₅ en K₂O, respectievelijk 2%, 3% en 3%. Ten minste 40% van het gehalte aan stikstof totaal moet organisch gebonden stikstof zijn. Er dient een organisch stofgehalte te zijn van minstens 25%.

Hoofdstuk III: ORGANISCH BODEMVERBETERENDE MIDDELEN

Gedroogde mest (hoofdstuk III, A):

- in de typeaanduiding moeten de namen van de diersoorten waarvan de mest afkomstig is worden aangegeven;
- product verkregen door het thermisch drogen en dat uitsluitend bestaat uit de vaste en vloeibare uitwerpselen van dieren en eventueel strooisel. Indien de benaming vooraf gegaan wordt door de aanduiding “gekorrelt” mag ten hoogste 5% van één van de volgende stoffen die de korreling bevorderen toegevoegd zijn: stro, tabaksafval, cacaoafval of koffieafval;
- normen: dient ten minste 40% organische stof te bevatten;
- minimum 86% droge stof.

➤ Hoofdstuk IV: ORGANISCHE TEELTSUBSTRATEN

Potgrond (hoofdstuk IV, A):

- product met aanduiding van de grondstoffen in dalende volgorde van ingemengde hoeveelheden;
- product bestaande uit één van de grondstoffen in lijst a opgenomen of verkregen door het mengen van twee of meerdere van de grondstoffen in lijst b van de tabel opgenomen. In lijst b staat gedroogde mest vermeld;
- normen:
 - indien gebruik van micronutriënten in potgrond: extra vermelding “potgrond bevattende micronutriënten” en facultatief de gehalten aan micronutriënten in massapercentage van het verse product.
 - Indien gebruik van producten voor het verbeteren van de fysische of biologische eigenschappen van potgrond:
 - Vermelding van de typeaanduiding en toegevoegde hoeveelheid (in kg/m³ of ml/m³) op het etiket van de potgrond
 - Facultatief waarborgen en vermeldingen voor deze producten
 - droge stof: 20%,

- organische stof: ten minste 50% van de DS,
- pH (water): tussen 3,5 en 7 afhankelijk van de bestemming,
- elektrische geleidbaarheid (EC) maximaal 75 mS/m (of in $\mu\text{S}/\text{cm}$)
- zware metalen ten hoogste (uitgedrukt in mg/kg DS): cadmium (1,5), koper (50), kwik (1), lood (50), nikkel (20), zink (200).

2.1.1.2 Procedure voor aanvraag tot ontheffing

Om een ontheffing te krijgen voor eindproducten van de mestverwerking die niet in bijlage I van het KB zijn opgenomen of voor producten die niet voldoen aan de beschrijving of de vereisten in de bijlage, moet een schriftelijke aanvraag gericht worden aan de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu op het volgende adres:

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
DG Dier, Plant en Voeding
Dienst Pesticiden en Meststoffen
Eurostation - Blok II, 7e verdieping
Victor Hortaplein 40 bus 10 - 1060 Brussel

Deze aanvraag moet vergezeld zijn van een dossier dat o.a. volgende elementen bevat:

- Samenstelling, aard en oorsprong van het product;
- Beschrijving van het productieproces;
- Landbouwkundige waarde / waarborgen;
- Een analyseverslag van een erkend laboratorium met de relevante parameter(s);
- Bestemming(en), dosering(en) en gebruiksaanwijzing(en);
- Kopie grondstofverklaring/keuringsattest (indien het product afval is*);
- Een model van het etiket/begeleidend document.

**Indien het product waarvoor een ontheffing wordt aangevraagd een afvalstof is, kan er pas een ontheffing afgeleverd worden nadat het Gewest de toestemming heeft gegeven om de afvalstof te valoriseren in de landbouw (zie 3.2). Het product moet daarvoor behoren tot een positieve lijst of gedekt zijn door een grondstofverklaring/keuringsattest. In dat geval moet u ook een kopie van de grondstofverklaring of het keuringsattest bij het dossier voegen (of aantonen dat daarvoor een aanvraag loopt).*

Na de ontvangst van de aanvraag zal de dienst Pesticiden en Meststoffen u een factuur sturen voor de betaling van de **retributie** van € 1500 aan het Begrotingsfonds voor de grondstoffen en de producten.

De beslissing wordt genomen binnen de 12 maanden na het indienen van een aanvraag of, indien het dossier niet volledig is, binnen de 12 maanden na ontvangst van de bijkomende informatie.

De ontheffing wordt afgeleverd voor een periode van maximum 5 jaar en kan vernieuwd worden voor een periode van telkens maximum 5 jaar.

Volgende instanties zijn bevoegd voor afvalstoffen in België:

- Vlaams Gewest: OVAM (Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij)
- Waals Gewest: OWD (Office wallon des déchets)
- Brussels Hoofdstedelijk Gewest: BIM (Brussels Instituut voor Milieubeheer)

2.1.1.3 FAVV-erkenning

Eenieder die meststoffen, bodemverbeterende middelen of teeltsubstraten invoert, fabriceert, bereidt, voorverpakt of doet fabriceren door een derde om ze te verhandelen, moet vooraf daartoe door het FAVV erkend zijn. De erkenning kan worden aangevraagd aan de hand van een aanvraagformulier (zie bijlage 7). Jaarlijks gebeurt een controlebezoek door een FAVV-inspecteur. Daarbij wordt de checklist gecontroleerd (meldingsplicht, traceerbaarheid, infrastructuur, uitrusting, hygiëne, verpakking en etikettering en autocontrole).

2.1.2 Handel in niet-verwerkte mest

Algemeen geldt dat de producten die volgens de Verordening (EG) 1069/2009 niet aan de eisen voor “verwerkte mest en verwerkte producten uit mest” voldoen en bijgevolg worden beschouwd als “niet-verwerkte mest”, buiten het toepassingsgebied van het KB van 28/01/2013 vallen.

Dit KB is dus **niet** van toepassing op ruwe dierlijke mest (varkensmest, rundveemest, kippenmest, paardenmest ...) en tussenproducten.

Een uitzondering hierop is **digestaat** dat als enige dierlijke bijproducten mest en/of maagdarminhoud en/of melk(producten) en/of biest bevat en niet gehygiëniseerd moet worden overeenkomstig bijlage VI, hoofdstuk II C.14 van de Verordening (EG) 1069/2009. Een dergelijk digestaat wordt als “niet-verwerkt materiaal” beschouwd, maar heeft toch een **onthefing nodig** voor het verhandelen in België met het oog op de toepassing op landbouwgrond.

3 GEWESTELIJKE WETGEVING

3.1 MESTSTOFFENDECREET

De opvolging en begeleiding betreffende de export van eindproducten van mestverwerking gebeurt door de Mestbank (bevoegde instantie voor het Vlaamse meststoffendecreet).

3.1.1 Handel in niet-verwerkte en verwerkte mestproducten

Het **transport** van **dierlijke mest** van of naar (landbouwgronden van) een andere exploitatie, een verzamelpunt of een verwerkingsinstallatiemoet steeds gemeld worden aan de Mestbank.

Het transport gebeurt:

- ofwel door een **erkende mestvoerder** die via het Mest Transport Internet Lokaal (MTIL) het transport aanmeldt bij de Mestbank. Het mestafzetdocument moet door de erkende mestvoerder opgemaakt worden vóór het begin van elk transport. Binnen de 60 dagen na het transport, moet een ondertekend exemplaar van het mestafzetdocument bij de 3 betrokken partijen (aanbieder-afnemer-mestvoerder) aanwezig zijn. Dat kan een exemplaar met de originele handtekeningen zijn, of een kopie of doordruk van het exemplaar met de originele handtekeningen. Elke partij moet een exemplaar van het mestafzetdocument gedurende 5 jaar bewaren. Mesttransporten moeten ook nagemeld worden in MTIL. Dat moet gebeuren uiterlijk de zevende kalenderdag na de dag waarop het transport heeft plaatsgevonden.

- ofwel met een overeenkomst van **burenregeling**. Een burenregeling kan afgesloten worden voor de transporten van:

1. dierlijke mest tussen twee exploitaties die deel uitmaken van hetzelfde bedrijf. Dat kan over een verdere afstand dan de buurgemeente, op voorwaarde dat het bedrijf maximaal drie verschillende exploitaties heeft;

2. dierlijke mest of spuiroom geproduceerd op een exploitatie in een bepaalde gemeente naar een andere exploitatie in dezelfde gemeente of een aangrenzende gemeente;

3. champost geproduceerd op een uitbating in een bepaalde gemeente naar een exploitatie in dezelfde gemeente of een aangrenzende gemeente;

4. dierlijke mest geproduceerd op een exploitatie in een bepaalde gemeente naar een verwerkings-eenheid in dezelfde gemeente of een aangrenzende gemeente, waarbij elk transport bij aankomst op de verwerkingseenheid gewogen wordt;

5. effluent geproduceerd op een verwerkingseenheid in een bepaalde gemeente naar een exploitatie in dezelfde gemeente of een aangrenzende gemeente, waarbij elk transport bij het vertrek op de verwerkingseenheid gewogen wordt.

Het transport van mest via burenregeling kan enkel als aan volgende voorwaarden wordt voldaan:

- het transport wordt uitgevoerd door de aanbieder of de afnemer van de mest met een trekkend voertuig waarvan hij eigenaar is;
- in gevallen 2 t.e.m. 5:
 - moet de mest gelost worden in dezelfde gemeente als die van de exploitatie of uitbating van de aanbieder of in een aangrenzende gemeente;
 - moet de mest geproduceerd worden op het exploitatie- of uitbatingsadres van de aanbieder, zoals vermeld op het formulier;
 - kan de mest gelost worden in een opslag van een exploitatie.

Vanuit die opslag kan de mest:

- naar eigen gronden, horende bij dezelfde exploitatie, vervoerd worden zonder documenten;
- door de landbouwer naar een andere exploitatie van hetzelfde bedrijf vervoerd worden met een burenregeling (op voorwaarde dat het bedrijf max. 3 exploitaties heeft);
- enkel naar derden vervoerd worden door een erkende mestvoerder;
- in gevallen 4 t.e.m. 5: elk vervoer dat uitgevoerd wordt in het kader van de burenregeling moet uiterlijk 24 uur voorafgaand aan het vervoer door de aanbieder of de afnemer aan de Mestbank gemeld worden.

Elk vervoer dat uitgevoerd wordt in het kader van de burenregeling moet bij aankomst of vertrek op de verwerkingseenheid gewogen worden (weegbrug of debietmeting)

In bepaalde gevallen kan het transport met een grensboerdocument (zie 1.2.2) of een verzenddocument (zie verder).

Ook het **transport van andere meststoffen** moet steeds gemeld worden aan de Mestbank. Dit gebeurt in de meeste gevallen door een erkende mestvoerder en met een mestafzetdocument. In bepaalde gevallen (bv. bij schuimaarde) kan het transport ook met een verzenddocument gebeuren.

Elk transportmiddel dat door een erkende mestvoerder ingezet wordt voor het vervoer van dierlijke mest of andere meststoffen moet op elk moment **AGR-GPS** compatibel zijn.

Voor de **afzet van verwerkte mestproducten** kan in bepaalde gevallen gebruik gemaakt worden van het principe van ‘**erkend verzender**’. Hierbij treedt de mestverwerker zelf op als contactpersoon bij de Mestbank en is de transporteur niet erkend als mestvoerder. Dit kan enkel voor volgende meststoffen:

- gehygiëniseerde producten, die
 - bewerkt of verwerkt zijn in een installatie die over een erkenning in het kader van Verordening (EG) 1069/2009 beschikt;
 - in de installatie een thermische behandeling hebben ondergaan van minimaal 1 uur op 70°C of een gelijkaardig, in het kader van Verordening (EG) 1069/2009 goedgekeurd procedé;
 - afgezet worden buiten het Vlaamse Gewest of in tuinen, parken of plantsoenen.
- champost en gedroogde andere meststoffen afkomstig van een vergistingsinstallatie, op voorwaarde dat die meststoffen afgezet worden buiten het Vlaamse Gewest of in tuinen, parken of plantsoenen;
- schuimaarde, champignonsubstraat, GFT-compost en groencompost.

De aanvraag om als ‘verzender’ geregistreerd te worden gebeurt per aangetekende brief naar de Mestbank of door overhandiging van het aanvraagdokument tegen ontvangstbewijs bij de provinciale afdeling van de Mestbank.

Een erkenning als erkend verzender heeft altijd betrekking op één of meerdere meststoffen die geproduceerd of opgeslagen worden op dezelfde locatie. Als de aanvrager van de erkenning op meerdere locaties meststoffen produceert of opslaat, vraagt hij voor elke locatie een afzonderlijke erkenning als verzender aan.

De ‘erkend verzender’ moet het transport vooraf melden via het internetloket van de Mestbank, vergelijkbaar met de melding door een erkende mestvoerder. Via het internetloket MTIL kan vervolgens een **verzenddocument** (vergelijkbaar met een mestafzetdocument) afgedrukt worden. De erkend verzender moet de reëel vervoerde hoeveelheid namelden via MTIL (uiterlijk de zevende dag volgend op de dag van het transport). Als het gemelde vervoer niet kan doorgaan, moet de erkende verzender, uiterlijk op de dag dat het transport volgens de melding zou doorgaan, het vervoer afmelden.

Opgelet: voor het vervoer van mest naar een derogatiebedrijf door een erkend vervoerder of via een burenregeling is een mestanalyse verplicht. Ook de **mestaanvoer naar een mestverwerkingsinstallatie** moet op basis van een **analyse** gebeuren.

3.1.2 Afzet naar niet-cultuurgrond in Vlaanderen

De afzet van dierlijke mest in tuinen, parken en plantsoenen binnen het Vlaams Gewest wordt ook gezien als mestverwerking. Dit mag gebeuren met de volgende meststoffen:

- stalmest;
- champost;
- kunstmest;

- bewerkte dierlijke mest en andere meststoffen waarin N in dusdanige vorm aanwezig is dat slechts een beperkt deel van de N vrijkomt in het jaar van de opbrenging of waarvan de N-inhoud laag is (effluenten met attesten “uitrijden in de winter” of “niet-emissie-arm uitrijden”);
- gehygiëniseerde eindproducten afkomstig uit installaties die erkend zijn conform de Verordening (EG) 1069/2009 (mits op bijlage KB of FOD-ontheffing – zie 2.1.1).

Onbewerkte pluimveemest of dikke fractie van varkensmest kunnen dus niet naar tuinen, parken en plantsoenen worden afgevoerd.

Voor gehygiëniseerde eindproducten, die afvalstoffen van dierlijke oorsprong bevatten, bv. digestaat uit co-vergisting of biothermisch gedroogde mest, staat op de FOD-ontheffing vermeld dat deze producten naar de particuliere markt al dan niet mogen worden afgezet. Extra vereisten (vb. zware metalen) kunnen worden opgelegd.

Voor de afzet in tuinen, parken en plantsoenen gelden ook bepaalde bemestingsnormen: er mag maximaal 80 kg P₂O₅/ha, en 170 kg N/ha opgebracht worden.

TRANSPORT

Hoe het transport dient te gebeuren, is afhankelijk van het type mest:

- Transport van effluent (met attest) dient te gebeuren met een erkend mestvoerder en met mestafzetdocument.
- Transport van bewerkte dierlijke producten die voldoen aan de microbiologische vereisten van de Verordening (EG) 1069/2009 gebeurt als volgt:
 - met laadvermogen > 3.500 ton: erkende mestvoerder met mestafzetdocument;
 - met laadvermogen vanaf 500 kg tot 3.500 kg of goederen die maximaal per 50 kg verpakt zijn: zonder mestafzetdocumenten, met register. Dit is alleen van toepassing als het gaat om groencompost, gft-compost of bewerkte dierlijke producten die voldoen aan de microbiologische vereisten van de VO1069/2009 of gedroogde andere meststoffen afkomstig van een vergistingsinstallatie.
 - met laadvermogen < 500 kg: zonder mestafzetdocumenten, met register. De af- en aanvoer op die manier is beperkt tot 160 kg P₂O₅ per jaar. Uitzondering: een producent van andere meststoffen of een uitbater van een verwerkingseenheid mag meer dan 160 kg P₂O₅ per jaar afvoeren naar niet-cultuurgrond als het gaat om groencompost, gft-compost of bewerkte dierlijke producten die voldoen aan de microbiologische vereisten van de EG1069/2009 of gedroogde andere meststoffen afkomstig van een vergistingsinstallatie. Een uitbater van een verwerkingseenheid mag ook meer dan 160

kg P₂O₅ per jaar ontvangen als het gaat om paardenmest. Voor landbouwers geldt deze uitzondering niet!

Indien dus geen mesttransportdocument nodig is, moet de aanbieder van de meststoffen (be- of verwerker) een 'register voor kleine mesttransporten met een transportmiddel met een klein laadvermogen' invullen (zie bijlage 8). Het register of een kopie ervan moet gedurende 5 jaar bewaard worden op de exploitatie of uitbating. De uitbater van een be- of verwerkingsinstallatie voegt dit register of een kopie ervan bij de mestbankaangifte.

Indien transport van gehygiëniseerde eindproducten vanuit een 1069/2009-erkende installatie kan dit ook gebeuren met een erkend verzender met verzenddocument, i.p.v. erkend mestvoerder. Hiervoor moet een aanvraag worden ingediend (zie 3.1.1).

CONTACT

Voor meer informatie kunt u terecht op <http://www.vlm.be> of bij:

Ellen Verbruggen
VLM - afdeling Mestbank
Tel.: 02 5436985
ellen.verbruggen@vlm.be

3.2 VLAREMA

De eindproducten van een mestbe- of verwerkingsproces, waarbij enkel dierlijke mest wordt ingebracht, worden **in Vlaanderen niet beschouwd als een afvalstof** waarop het **VLAREMA** (Vlaams Reglement inzake Afvalvoorkoming en -beheer) **van toepassing** is.

Een inrichting voor de **co-verwerking van mest en afvalstoffen** (organisch biologisch afval) is naast een mestbe- of verwerking ook een inrichting voor de verwerking van afvalstoffen. De eindstromen die deze installaties opleveren, zijn bijgevolg afvalstoffen. Afvalstoffen kunnen, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, erkend worden als grondstof (via **grondstofverklaring of keuringsattest** - zie verder) waardoor gebruik als meststof of bodemverbeterend middel mogelijk wordt.

Wanneer de afvalstof (eindproduct co-verwerking) opgenomen is in de lijst van bijlage 2.2 van het VLAREMA en als voldaan is aan de voorwaarden inzake samenstelling wordt het een grondstof. In deze lijst zijn verschillende afdelingen (aanwendingsgebieden) opgenomen. De afdeling van toepassing voor de co-verwerking van mest en organisch biologisch afval is 'het gebruik als meststof of bodemverbeterend middel' (bijlage 2.3.1 van VLAREMA).

In de eerste kolom van voormelde lijst wordt de benaming van de afvalstof weergegeven, in de tweede kolom de herkomst en de omschrijving van de afvalstof en in de derde kolom de verwijzing naar de voorwaarden inzake samenstelling.

De voorwaarden inzake samenstelling verwijzen naar de maximumgehalten aan verontreinigende stoffen (bijlage 2.3.1.A van het VLAREMA).

Een jaarlijkse analyse op volgende parameters is daarbij vereist:

- zware metalen: As, Cd, Cr, Cu, Hg, Pb, Zn en Ni;
- droge stof, zuurtegraad, organische stof, stikstof en difosforpentoxide;
- monocyclische aromatische koolwaterstoffen (BTEX).

De voorwaarden inzake gebruik verwijzen naar de maximaal toelaatbare dosering (bijlage 2.3.1.B van het VLAREMA).

Voor de overige VLAREMA-parameters en niet-genormeerde parameters wordt de risico-analyse aangevuld met een verklaring op erewoord van de producent van de grondstof (een frequent gebruikte afwijking op de analyseverplichtingen van het VLAREMA).

De grondstofverklaring bevat de volgende gegevens:

1. het dossiernummer;
2. de identificatie van de houder;
3. de naam van de grondstof en de beschrijving van het productieproces of het werk waaruit het oorspronkelijke materiaal is ontstaan;
4. de beoogde toepassing van de grondstof;
5. de voorwaarden voor het gebruik;
6. de geldigheidstermijn.

Indien een erkenning als grondstof voor het eindproduct wordt verkregen, dan wordt dit product door OVAM niet meer gezien als afval, op voorwaarde dat het eindproduct wordt toegepast conform de voorwaarden van het VLAREMA. Als het land van bestemming dan tevens oordeelt dat het product geen afval meer is, dan is de Verordening (EG) 1013/2006 niet van toepassing. Indien het product niet voldoet aan het VLAREMA en er geen erkenning als grondstof wordt verkregen (geen grondstofverklaring/keuringsattest), dan blijft dit product afval voor OVAM waarop de Verordening (EG) 1013/2006 van toepassing is.

Een kopie van de grondstofverklaring (elektronische vorm is toegestaan) vergezelt het transport. Het is de opdrachtgever van het transport die hiervoor verantwoordelijk is.

Tijdens de opslag van grondstoffen, met uitzondering van opslag bij de grondstoffenproducent, wordt, op verzoek, een kopie van de grondstofverklaring ter beschikking gesteld van de toezichthouder of de OVAM. De opdrachtgever voor de opslag is hiervoor verantwoordelijk.

Voor niet-verpakte grondstoffen moet de gebruiker altijd een kopie van de grondstofverklaring kunnen voorleggen aan de toezichthouder of OVAM. Voor verpakte grondstoffen dienen de gegevens van de grondstofverklaring op de verpakking te staan.

Indien een afvalstof gebruikt wordt als meststof/bodemverbeterend middel moet die minstens éénmaal per jaar bemonsterd en geanalyseerd worden door een erkend labo. De OVAM kan de frequentie nader specificeren. De analysegegevens moeten 5 jaar bewaard worden. Afhankelijk van de herkomst kan in overleg met de OVAM de parameterlijst, zoals bepaald in bijlagen 4.2.1 van het VLAREMA, worden beperkt.

Indien er een ontheffing wordt aangevraagd volgens het KB van 28/01/2013 voor het eindproduct afkomstig van een co-verwerking en er wordt volgens het VLAREMA een grondstofverklaring vereist dan moet deze grondstofverklaring bij de ontheffingsaanvraag worden gevoegd. De verleende, geschorste en opgeheven grondstofverklaringen staan vermeld in het register van grondstofverklaringen dat bij OVAM beschikbaar is.

Indien het eindproduct niet op de lijst in bijlage 2.2 van potentiële grondstoffen wordt vermeld, bestaat de mogelijkheid om via een procedure bij de Vlaamse Overheid het product toch te laten opnemen. Hiervoor moet een aanvraag aangetekend ingediend worden bij OVAM, met het gebruik van het standaardformulier zoals bij de aanvraag van een grondstofverklaring en volgens dezelfde procedure. OVAM bezorgt het dossier dan aan de Vlaamse minister.

Van zodra organisch-biologische afvalstoffen worden gebruikt in een biologische verwerking voor de productie van meststoffen of bodemverbeterende middelen is er in plaats van een grondstofverklaring een **keuringsattest** voor deze eindproducten (vb. compost of digestaat) vereist. Dit keuringsattest geeft bijkomende garanties aan de afnemer op niveau van het product zelf, alsook het productieproces.

PROCEDURE AANVRAAG KEURINGSATTEST

Dit attest kan worden afgeleverd door een instelling die voor het betreffende materiaal over de nodige bekwaamheid beschikt en daartoe erkend is op basis van het Algemeen Reglement van de Certificering. Het keuringsattest geeft aan dat afvalstoffen als grondstoffen gebruikt kunnen worden.

De certificeringscommissie Meststoffen – Bodemverbeterende Middelen houdt toezicht op de certificering en stelt het Algemeen Reglement van de Certificering op.

De certificering gebeurt in een aantal stappen:

- **Stap 1:** Aanvraag door de producent:
De certificeringsinstelling evalueert of de aanvraag binnen het toepassingsgebied valt. De producent ontvangt de nodige formulieren voor het opstarten van de certificering.
- **Stap 2:** Uitvoering van pre-audit en eerste staalname door de certificeringsinstelling
- **Stap 3:** Beoordeling van de keuringsactiviteiten (auditbevindingen, analyseresultaten door het labo)
- **Stap 4:** Beslissing over certificering: conform of niet conform, al dan niet met een corrigerend actieplan. In het positieve geval reikt de certificeringinstelling **een voorlopig keuringsattest** uit. Een voorlopig keuringsattest is in regel geldig voor een periode van **6 maanden**.

- **Stap 5:** Tijdens de fase van de voorlopige erkenning worden nieuwe controlemomenten ingelast: bijkomende staalnames, administratieve controles en een initiële bedrijfsaudit.
- **Stap 6:** Beoordeling van de keuringsactiviteiten (auditbevindingen, analyseresultaten door het labo)
- **Stap 7:** Beslissing over certificering: conform of niet conform, al dan niet met een corrigerend actieplan. In het positieve geval reikt de certificeringsinstelling **een volwaardig keuringsat-test** uit. Een volwaardig keuringsattest is in regel geldig voor een periode van **12 maanden**.

PROCEDURE AANVRAAG GRONDSTOFVERKLARING

Een grondstofverklaring kan per aangetekende brief aangevraagd worden bij de OVAM:

OVAM
Afdeling Afvalstoffenbeheer
Stationstraat 110
2800 MECHELEN
www.ovam.be

Op de website van de OVAM kan je een voorbeeldformulier voor de aanvraag van een grondstofverklaring terugvinden. De aanvraag moet ten minste de volgende stukken en gegevens bevatten:

- het volledig ingevulde standaardformulier;
- een kopie van de milieuvergunning en/of stedenbouwkundige vergunning van de installatie;
- een overzicht van het proces met aanduiding van de stappen waarbij het eindproduct vrijkomt, waarvoor een gebruikscertificaat wordt aangevraagd;
- een bemonsterings- en analyseverslag van een representatief monster van de afvalstof;
- een opsomming van de gebruiksmogelijkheden van de afvalstof als grondstof.

Uiterlijk 20 kalenderdagen na de ontvangst van de aanvraag verklaart de OVAM de aanvraag al dan niet ontvankelijk en volledig en brengt ze de aanvrager van die beslissing met een aangetekende brief op de hoogte. Als de aanvrager geen beslissing over de ontvankelijkheid en volledigheid heeft ontvangen binnen 20 kalenderdagen nadat hij de aanvraag verstuurd heeft, wordt de aanvraag geacht ontvankelijk en volledig te zijn.

Als de aanvraag ontvankelijk en volledig is, verleent of weigert de OVAM een grondstofverklaring bij gemotiveerde beslissing en brengt ze de aanvrager daarvan op de hoogte met een aangetekende brief uiterlijk 45 kalenderdagen na de datum van de verzending van de ontvankelijkheids- en volledigheidsverklaring of na de termijn van 20 kalenderdagen, zoals vermeld hierboven. In de grondstofverklaring kan een beperkte geldigheidstermijn worden opgenomen.

De OVAM verleent de grondstofverklaring voor een periode van maximaal 5 jaar.

WETGEVING	TOEGEPAST	OP	VLAAMSE
MESTVERWERKINGSPRODUCTEN			

Hieronder wordt ingegaan op de Europese, nationale en gewestelijke wetgeving, specifiek van toepassing op enkele eindproducten uit de Vlaamse mestverwerking die in het MIP-project Nutricycle onder de loep werden genomen.

NOOT: de REACH wetgeving (Registratie, Evaluatie, Autorisatie & restricties van Chemische stoffen) wordt hier niet besproken. Meer info kan bij VCM opgevraagd worden.

Dunne fractie digestaat

a. Verordening (EG) 1069/2009

Elke vergistingsinstallatie, waar dierlijke bijproducten worden ingenomen, vereist een light-erkenning 1069/2009. Indien het digestaat ook geëxporteerd wordt, is pasteurisatie vereist, en moet de installatie een full-erkenning bezitten (zie 1.2).

b. Koninklijk Besluit 28 januari 2013

Om een ontheffing te bekomen voor digestaat moet een schriftelijke aanvraag gericht worden aan de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Indien OBA's werden ingenomen, moet vooraleer een FOD-ontheffing aangevraagd wordt, een keuringsattest (zie 3.2) afgeleverd of in aanvraag zijn.

Een FOD-ontheffing wordt per type product afgeleverd. Bedrijven die bv ruw digestaat, dunne fractie digestaat, dikke fractie digestaat en thermisch gedroogd digestaat binnen België willen verhandelen hebben bijgevolg vier FOD-ontheffingen nodig.

c. Mestdecreet

Het Mestdecreet maakt onderscheid tussen digestaat afkomstig uit een vergistingsproces mét mest en zonder mest. Afhankelijk van de inputstromen valt digestaat dus onder 'andere meststof' of onder 'dierlijke mest'.

Bij co-vergisting wordt zowel mest als energiegewassen en/of organisch-biologisch afval ingenomen (OBA). In Vlaanderen worden na vergisting alle nutriënten in het digestaat beschouwd als dierlijke mest, bijgevolg ook nutriënten afkomstig van energiegewassen en OBA's. De uitrijregeling en bemestingsnormen voor dierlijke mest zijn van toepassing op het digestaat waarin mest is co-verwerkt.

d. VLAREMA

Digestaat na vergisting van dierlijke bijproducten (mest/maagdarminhoud/melk(producten))

Voor digestaat waarbij geen OBA's zijn verwerkt, is VLAREMA niet van toepassing en is er dus geen keuringsattest vereist.

Digestaat na vergisting dierlijke bijproducten/maagdarminhoud/melk(producten) en OBA

VLAREMA schrijft voor dat van zodra organisch-biologische afvalstoffen worden gebruikt in een biologische verwerking voor de productie van meststoffen of bodemverbeterende middelen, er een keuringsattest vereist is.

Per type eindproduct wordt een apart keuringsattest afgeleverd (bijgevolg moet voor elk type eindproduct een aparte ontheffing aangevraagd worden). Een nabehandeling van het eindproduct van de biologische verwerking kan bijvoorbeeld een invloed hebben op de samenstelling, eigenschappen en de gebruiksmogelijkheden. Dunne fractie digestaat bekomen na scheiding heeft daarom een verschillend keuringsattest nodig dan ruw digestaat.

Verwerking van digestaat bij derden

Volgens de visie van OVAM krijgen grondstoffen terug het statuut van afvalstof indien deze naar een verdere verwerking gaan. Bij het verder verwerken van het digestaat (dunne fractie of ruw digestaat) in een biologische mestverwerkingsinstallatie moeten deze installaties daarom erkend zijn als afvalverwerker. Naast de standaard rubriek 28.3 van VLAREM I voor mestverwerkingsinstallaties, moet ook rubriek 2.2.3 van VLAREM I (verwerken en opslaan van afvalstoffen in agrarisch gebied) opgenomen worden in de milieuvergunning. Het effluent na biologische verwerking van dunne fractie digestaat (met al dan niet mest) moet een keuringsattest hebben vooraleer het kan uitgereden worden op landbouwgrond. Effluent na een biologie, die geen digestaat inneemt, heeft dit keuringsattest niet nodig.

Dit heeft ook belangrijke implicaties op vlak van transport. De transportfirma die het digestaat, waarin mest is co-verwerkt met OBA's, vervoert, dient erkend te zijn als erkende mestvoerder (volgens het Mestdecreet) én als erkende afvalophaler (volgens het VLAREMA).

Wanneer deze verwerkers bovendien meer dan 75 ton digestaat per dag innemen, worden ze een GPBV-inrichting, hetgeen een zware administratieve last met zich meebrengt.

De verwerking van dikke fractie digestaat als grondstof (in compostering/biothermische droging) is wel toegelaten. De procedure voor aanvraag dient als volgt te gebeuren:

De exploitant van de vergistingsinstallatie stuurt met een aangetekende brief een aanvraag tot het verkrijgen van een grondstofverklaring naar de OVAM. Per type bestemming moet een afzonderlijke grondstofverklaring aangevraagd worden.

De aanvraag bevat ten minste de volgende documenten en gegevens:

1. het gewenste gebruik van het materiaal als grondstof;
2. de identificatiegegevens van de aanvrager:
 - als de aanvrager een natuurlijke persoon is: voor- en achternaam, adres, geboortedatum en -plaats, telefoonnummer en eventueel faxnummer en e-mailadres;
 - als de aanvrager een rechtspersoon is: naam, rechtsvorm, ondernemingsnummer en eventueel vestigingsnummer, adres van de maatschappelijke zetel en van de exploitatiezetel, naam en contactadres van de verantwoordelijke bij de exploitatiezetel, telefoonnummer en eventueel faxnummer en e-mailadres.
3. een kopie van de milieuvergunning van de vergistingsinstallatie;
4. identificatie van het materiaal. De aanvrager geeft informatie over het digestaat of de betreffende fractie van het digestaat, die minstens bestaat uit:
 - het uitgangsmateriaal bij vergisting;
 - eventuele specifieke kenmerken;
 - een kopie van het keuringsattest van de dikke fractie.
 - schatting van de hoeveelheid digestaat of de individuele eindproducten die jaarlijks ontstaan.
5. toepassing van de het materiaal bij de ontvanger;
6. een kopie van de milieuvergunning van de mestverwerkingsinstallaties die de dikke fractie wensen te verwerken;
7. gebruiksmogelijkheden: een verklaring, ondertekend door de mestverwerker, moet toegevoegd worden, waarin deze verklaart zijn eindproduct enkel nuttig toe te passen in of als meststof. Het eindproduct mag enkel worden toegepast in of als bodemverbeteraar/meststof. Verbranding van het eindproduct is niet toegelaten;
8. kwaliteitswaarborging:

De dikke fractie digestaat moet beschikken over een kwaliteitsgarantie (geldig keuringsattest). De aanvrager voegt bij de aanvraag ook een ondertekende verklaring toe dat de dikke fractie van het digestaat enkel naar biothermische droging wordt afgevoerd indien een geldig keuringsattest aanwezig is en er zich geen calamiteiten hebben voorgedaan die de kwaliteit zouden kunnen beïnvloeden.
9. een handtekening waarmee wordt bevestigd dat de verstrekte gegevens correct en volledig zijn, met vermelding van datum, plaats, voor- en achternaam en functie van de ondertekenaar.

Struviet

Fosforrecuperatie, in de vorm van struviet (magnesiumammoniumfosfaat), wordt al toegepast in de afvalwaterzuiveringssector. Zo wordt deze techniek in Vlaanderen reeds op volle schaal toegepast in aardappel-/groenteverwerkende bedrijven. Struvietproductie uit mest of digestaat daarentegen staat nog in zijn kinderschoenen.

a. Verordening (EG) 1069/2009

Struviet, gerecupereerd uit de waterzuivering van aardappelverwerking, bevat geen dierlijke bijproducten en valt daarom buiten de scope van de Verordening 1069/2009/EG. Indien struviet afkomstig is uit mest is deze wel onderhevig aan de eisen van de Verordening 1069/2009/EG (zie 1.2).

b. Verordening (EG) 2003/2003

Ontwaterd struviet valt, vooral vanwege de karakteristieke kristallijne structuur, niet onder een van de bestaande typeaanduidingen, hoewel het mogelijk aan te merken zou zijn als een vaste NPK-meststof, terwijl MAP-slib (magnesiumammoniumfosfaat) als vaste NP-meststof zou kunnen worden geclassificeerd. In beide gevallen zijn de gehalten, hoewel redelijk hoog, lager dan de minimumeisen voor de aangegeven typen. Met name vanwege de kristallijne vorm van struviet. Niet bekend is of er CEN-normen voor de chemische analyse beschikbaar zijn.

c. Koninklijk Besluit 28 januari 2013

Voor de handel in mestproducten die niet vermeld worden in de bijlage I van het KB of niet voldoen aan de samenstellingsvoorwaarden, zoals struviet, moet een FOD-ontheffing aangevraagd worden bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (zie 2.1.1).

d. Meststoffendecreet

Struviet, vervaardigd uit afvalwater (niet mest-gerelateerd) wordt als 'andere meststof' beschouwd in het mestdecreet, waardoor mestafzetdocumenten moeten worden aangevraagd.

Wordt struviet vervaardigd uit dierlijke mest of digestaat, dan valt het onder het statuut 'dierlijke mest' - de Nitraatrichtlijn stelt namelijk dat alle producten afkomstig van dierlijke materiaal, dierlijk blijven.

Rekening houdende met de P-verzadiging in Vlaanderen wordt struviet niet rechtstreeks op landbouwgrond afgezet, maar wordt het geëxporteerd of afgezet als grondstof bij kunstmestproducenten/organische meststofproducten.

e. VLAREMA

Voor struviet, afkomstig uit afvalwater, moet een grondstofverklaring aangevraagd worden. Voor struviet afgeleid uit digestaat, waarin afval (VLAREMA conform) is verwerkt, is een keuringsattest vereist. Zonder een grondstofverklaring/keuringsattest kan het product niet op Vlaamse bodem gebracht worden.

Bij het verlenen van een grondstofverklaring worden bij OVAM enkel de milieuhygiënische aspecten van het gebruik van struviet beoordeeld. Het gehalte aan zware metalen, droge stof, organische stof en de pH worden als parameters opgevolgd. De struviet dient te voldoen aan de samenstellingsvoorwaarden inzake maximumgehalten voor verontreinigde stoffen zoals beschreven in bijlage 2.3.1 van VLAREMA.

Voor export is een grondstofverklaring/keuringsattest niet vereist, maar dit document kan de traceerbaarheid van de afvalstoffen wel garanderen aan de afnemer. Dit document kan de toestemming van het land van bestemming mogelijk bevorderen.

Ammoniumsulfaat

In het kader van mestverwerking of ammoniakemissiearme stallenbouw wordt vaak zure luchtwassing toegepast voor de verwijdering van ammoniak. Hierbij wordt een vloeibaar ammoniumsulfaat - spuiwater genoemd - gevormd.

Alle info rond spuiwater vindt u terug in de praktijkgids 'Een luchtwasser, wat nu?' (zie www.spuiwater.be).

a. Verordening (EG) 1069/2009

Doordat ammoniumsulfaat niet rechtstreeks ontstaat uit dierlijke bijproducten, maar uit de neerslag van beladen lucht, valt ammoniumsulfaat buiten de scope van de Verordening 1069/2009/EG.

b. Verordening (EG) 2003/2003

Ammoniumsulfaat is opgenomen in de bijlage I: Lijst van de type EG-meststoffen van de Europese Verordening 2003/2003. Het product is gecategoriseerd onder de groep A-Anorganische enkelvoudige meststoffen met primaire nutriënten/A.1-Stikstofmeststoffen. De bereidingswijze wordt als volgt beschreven: 'langs chemische weg verkregen product dat als hoofdbestanddeel ammoniumsulfaat bevat'. Daarbij wordt een minimumvereiste van 20% N in de vorm van ammonium-stikstof gesteld.

Echter bereikt de N-inhoud van ammoniumsulfaat, geproduceerd in een chemische luchtwasser, nooit dergelijke hoge inhoudswaarden. Bij een N-gehalte van 7-9% is er namelijk het risico op uitkristallisatie. Voor de goede werking van de luchtwasser en om aan de reductievereiste voor ammoniakemissie te voldoen, is uitkristallisatie uiterst ongewenst.

Wanneer niet voldaan wordt aan de samenstellingseisen voor EG-meststof, dan kan het bijmengen van kunstmest of het gebruik als grondstof voor minerale meststoffen een manier zijn om de minimale N-inhoud alsnog te bereiken.

Chemisch spuiwater met een lagere N-inhoud rechtstreeks onder de EG-meststoffen te plaatsen, is voorlopig nog geen optie.

c. Koninklijk Besluit 28 januari 2013

Ammoniumsulfaat, verkregen uit een chemische luchtwasser, is opgenomen in bijlage I van het KB, onder sectie 2: Vloeibare meststoffen. Sinds deze erkenning als kunstmest, is een FOD-ontheffing dus niet meer vereist, maar de productnormen worden wel gecontroleerd door het FAVV.

d. Meststoffendecreet

In het Mestdecreet wordt onder mestverwerking ook de omzetting van dierlijke mest naar kunstmest verstaan. Voor de productie van spuiwater kunnen dus mestverwerkingscertificaten verkregen worden. Het product moet hiervoor voldoen aan de voorwaarden inzake samenstelling en gebruik als meststof of bodemverbeterend middel opgenomen in bijlage 2.3.1 van VLAREMA en de voorwaarden in Bijlage I van het KB, zoals hierboven beschreven.

Spuiwater kan dus als kunstmest toegepast worden in de landbouw.

Het spui wordt in de mestbankaangifte zowel door de producent als door de gebruiker aangegeven. De nodige N-inhoudsanalyses worden hierbij aangeleverd.

Transport

Zuiver spuiwater van een chemische wasser kan zonder mestafzetdocumenten worden getransporteerd (kunstmest). Indien dit gemengd wordt met dierlijke mest, moet het mengsel onder de mestcode 740 afgezet worden. Het mengsel wordt dan terug aanzien als dierlijke mest. Door het risico van vorming van het zeer giftige waterstofsulfide bij mengen, wordt dit echter sterk afgeraden.

Voor mengsels van effluent uit de biologie en chemisch spuiwater geldt dat bij transport de mestcode 740 wordt gebruikt én dat de attesten die toegekend werden aan het effluent (uitrijden winter, uitzondering emissiearm aanwenden) niet meer geldig zijn.

e. VLAREMA

Een grondstofverklaring van OVAM is niet langer vereist, maar het ammoniumsulfaat moet wel nog voldoen aan bijlage 2.3.1 van het VLAREMA 'gebruik als meststof of bodemverbeterend middel'.

NK-concentraat

Voor de verwerking van de dunne fractie digestaat of mest, kan een filtratietechniek (vb. omgekeerde osmose) toegepast worden, waarbij een NK-concentraat verkregen wordt. Het NK-concentraat kan al dan niet een hygiëniserende ondergaan, en al dan niet afkomstig zijn van dierlijke bijproducten (mest of digestaat uit covergisting met mest).

- a) Verordening (EG) 1069/2009

Indien het NK-concentraat (deels) gegenereerd wordt uit dierlijke bijproducten is deze onderhevig aan de eisen van de Verordening 1069/2009/EG (zie 1.2).

Export naar Frankrijk

Gehygiëniseerde NK-concentraten (afkomstig van dierlijke bijproducten), kunnen als verwerkte mest geëxporteerd worden naar Frankrijk als deze voldoen aan de NF U norm (42-001).

- b) Koninklijk Besluit 28 januari 2013

Voor een NK-concentraat moet een FOD-ontheffing aangevraagd worden bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (zie 2.1.1.2).

- c) Mestdecreet

Afhankelijk van de inputstromen (niet dierlijk vs dierlijk) worden NK-concentraten aanzien als 'andere meststof' respectievelijk 'dierlijke mest'.

- d) VLAREMA

Indien het NK-concentraat (deels) gegenereerd wordt uit afval, is het VLAREMA van toepassing (zie 3.2) en moet het product een keuringsattest hebben.

CONTACT

Voor meer inlichtingen of eventuele vragen omtrent deze brochure kunt u terecht bij het VCM-secretariaat:

VCM vzw Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking

Abdijbkestraat 9

B-8200 Brugge

Tel.: 050 407 201

Fax: 050 407 489

info@vcm-mestverwerking.be

website: www.vcm-mestverwerking.be

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CONTRACT KENNISGEVER – ONTVANGER

BIJLAGE 2: KENNISGEVINGSFORMULIER (EG 1013/2003)

BIJLAGE 3: VERVOERSDOCUMENT (EG 1013/2003)

BIJLAGE 4: AANVRAAG OM DIERLIJKE MEST UIT TE VOEREN

BIJLAGE 5: AANVRAAG OM TOESTEMMING VOOR DE VERZENDING VAN DIERLIJKE BIJPRODUCTEN EN AFGELEIDE PRODUCTEN NAAR EEN ANDERE LIDSTAAT (EG 1069/2009)

BIJLAGE 6: GEZONDHEIDSCERTIFICAAT

BIJLAGE 7: AANVRAAGFORMULIER FAVV-ERKENNING

BIJLAGE 8: REGISTER VOOR KLEINE MESTTRANSPORTEN MET EEN TRANSPORTMIDDEL MET EEN KLEIN LAADVERMOGEN